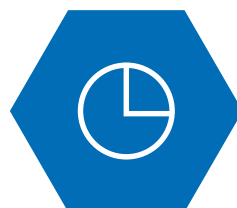

Nakon letnje pauze, rezultati iz septembarske ankete ukazuju na relativno visok rast proizvodne aktivnosti i optimizam u pogledu kretanja do kraja godine.

Za prvih deset meseci ove godine prosečno korišćenje proizvodnih kapaciteta veće je u odnosu na isti period prošle godine za 7,9%.

Svaka treća anketirana kompanija izjasnila se da im proizvodna aktivnost u septembru raste (u avgustu je ovaj procenat iznosio 25%, a u uporedivom septembru prošle godine 20%).

Indikator tromesečne očekivane prodaje na domaćem tržištu zabeležio je duplo veću vrednost u odnosu na uporedivi septembar prošle godine. Značajan rast zabeležen je i kod indikatora očekivane prodaje na stranom tržištu – 38% anketiranih firmi planira veći izvoz (u avgustu 28%).

11,6% firmi je izjavilo da planira da poveća broj zaposlenih u naredna tri meseca, uz 1,7% firmi koje planiraju smanjenje u istom periodu. Gledajući poslednjih šest meseci, sve manji broj firmi planira da poveća broj zaposlenih. Za razliku od velikih kompanija, novo zapošljavanje planiraju samo mala i srednja preduzeća.

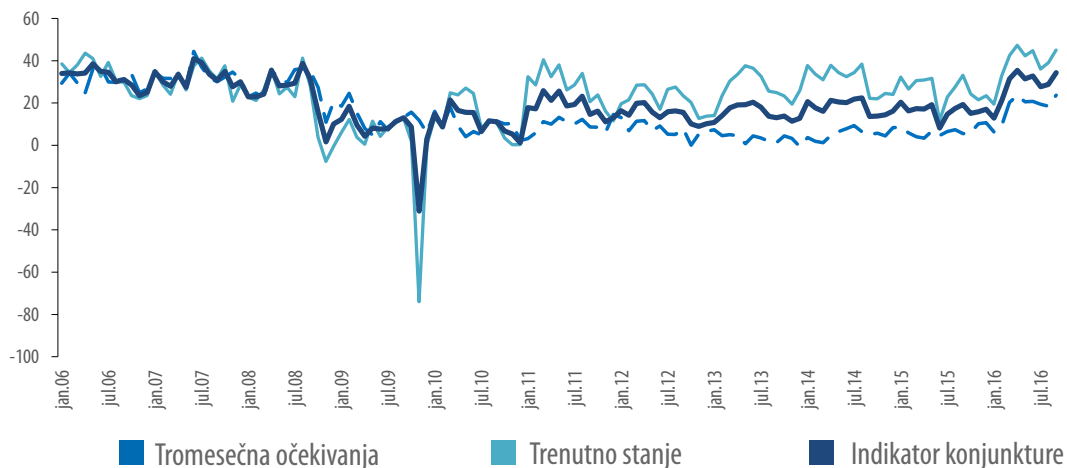
Na pitanje kakvi su proizvodni kapaciteti u odnosu na ugovorenu prodaju, svaka šesta firma se izjasnila da su preveliki, dok je 3,5% firmi istaklo da su premali. Uprkos poboljšanju, u dužem periodu između 15 i 20% firmi ima prevelike kapacitete u odnosu na ugovorenu prodaju.

Nakon istorijskog minimuma inflacionih očekivanja zabeleženog tokom leta, u septembru je zabeležen osetan rast ovog pokazatelja što može biti znak oporavka tražnje u narednom periodu.

Pozitivan signal iz septembarske ankete je pad indikatora očekivanog rizika u poslovanju koji je zabeležio duplo nižu vrednost u odnosu na prosek u poslednjih šest meseci.

Na osnovu odgovora iz mesečne Ankete o konjunkturi u domaćoj industriji, koja se sprovodi od sredine 1994. godine, urađen je set indikatora postojećeg stanja i tromesečnih očekivanja. Svi indikatori dobijeni su tako što je procenat odgovora koji označavaju rast ili pozitivnu promenu oduzet od procenta odgovora koji označavaju pad ili negativnu promenu. Na primer, ako se 30% firmi izjasnilo da im proizvodnja raste, a 10% da im proizvodnja pada, indikator će imati vrednost od 20. Procenat firmi koji se izjasnio da je stanje nepromenjeno (u ovom primeru 60%) se ne uzima u obzir. Anketa se sprovodi na reprezentativnom uzorku privatnih i državnih kompanija.

OPŠTI INDIKATOR POSLOVNE KLIME (2006-2016)

*Opšti indikator dobijen je kao prosečna vrednost indikatora trenutnog položaja kompanija i tromesečnih očekivanja

Opšti indikator poslovne klime u septembru je povećan u odnosu na avgust za 5,5pp usled boljih ocena o trenutnom položaju kompanija kao i većih tromesečnih očekivanja. U odnosu na uporedivi septembar 2015. godine, indikator je veći za čak 15pp, što ukazuje na značajno jaču konjunkturu u domaćoj industriji u odnosu na prošlu godinu. U odnosu na uporedivi septembar prošle godine, firme su značajno zadovoljnije trenutnim stanjem (četiri puta veći indikator), a imaju i veća tromesečna očekivanja.

Nivo korišćenja proizvodnih kapaciteta, gledano na zajedničkom uzorku privatnih i državnih kompanija, u septembru je iznosio 75,4% i bio je veći u odnosu na avgust za 4,5pp. Ovaj rast posledica je, pre svega, većeg korišćenja kapaciteta u državnom sektoru svojine. Za prvih deset meseci ove godine prosečno korišćenje proizvodnih kapaciteta veće je u odnosu na isti period prošle godine za 7,9%. U septembru je nivo korišćenja proizvodnih kapaciteta u privatnom sektoru iznosio 70,7%, čime je ostvaren blagi rast u odnosu na avgust (69,9%). U odnosu na uporedivi septembar prošle godine, u privatnom sektoru zabeležen je veći nivo korišćenja kapaciteta za 2pp.

U septembru su zabeleženi značajno bolji rezultati u odnosu na avgust po pitanju proizvodne aktivnosti. Svaka treća anketirana kompanija izjasnila se da im proizvodna aktivnost raste (u avgustu je svaka četvrta anketirana kompanija istakla rast aktivnosti), dok se 6,4% kompanija izjasnilo da im je proizvodna aktivnost u padu (u avgustu 7,6%). I u odnosu na uporedivi septembar prošle godine zabeležen je veći rast proizvodne aktivnosti (tada se 20% firmi izjasnilo da ima rast aktivnosti a 9% da ima pad). Dobijeni rezultati slični su onima sa početka godine kada je proizvodna aktivnost snažno rasla i ukazuju na optimizam do kraja godine.

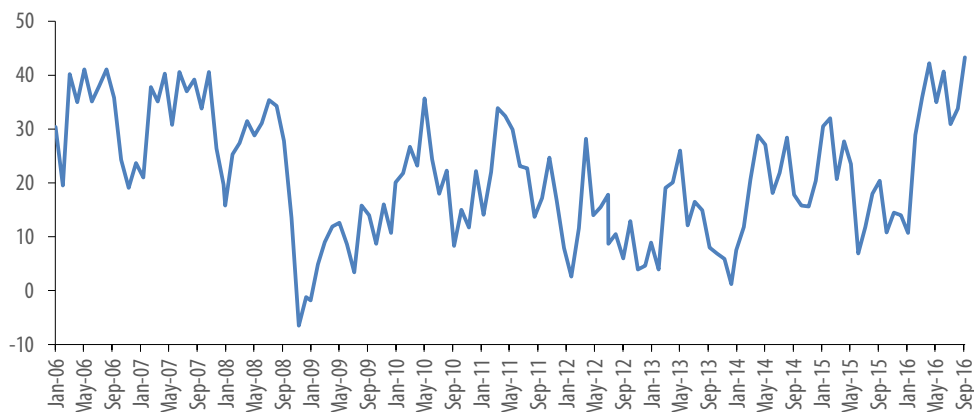
U septembru je došlo do poboljšanja indikatora koji prati kretanje zaliha inputa. Iako je ovaj indikator i dalje negativan (što znači da većina firmi ima nivo zaliha ispod optimalnog), u odnosu na avgust zabeleženo je poboljšanje. U odnosu na uporedivi septembar zabeleženo je značajno poboljšanje ovog pokazatelja (u septembru prošle godine indikator je imao negativnu vrednost od 11,2pp za razliku od takođe negativne trenutne vrednosti od 2,9pp). Kao što je već rečeno, proces normalizacije nivoa zaliha mogao bi da se odvija pod uticajem veće tražnje i/ili bolje likvidnosti kompanija. Sa druge strane, zalihe gotovih proizvoda nisu zabeležile promenu u odnosu na avgust i indikator se takođe nalazi u negativnoj zoni.

Za razliku od prethodnih anketa kada je veća proizvodna aktivnost bila praćena i rastom zaposlenosti, u septembru je broj zaposlenih relativno malo povećan. U skladu sa tim, indikator je zabeležio pozitivnu vrednost od 1,8pp što je lošije u odnosu na avgust kada je indikator iznosio 4,7pp. Od marta do maja ove godine, u periodu jake konjunkturu, indikator promene broja zaposlenih zabeležio je prosečne vrednosti od 6,7pp. Sa druge strane, u odnosu na uporedivi septembar prošle godine zabeleženo je značajno poboljšanje – tada je indikator imao negativnu vrednost od 6,7pp (veći procenat firmi je smanjio broj zaposlenih u odnosu na procenat firmi koje su ga povećale).

Tromesečna očekivanja kompanija u septembru su uglavnom povećana u odnosu na avgust. U odnosu na uporedivi septembar prošle godine zabeležena su značajno veća očekivanja.

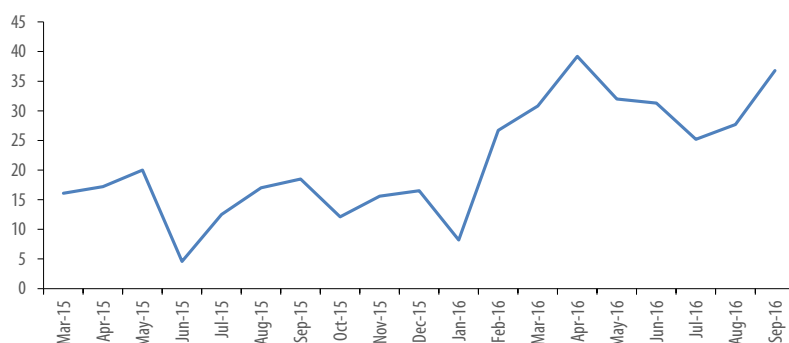
Indikator tromesečne očekivane prodaje na domaćem tržištu u septembru je zabeležio vrednost od 43,3pp čime je zabeležen visok rast od 9,5pp u odnosu na avgust. Od početka godine ovo je najveća vrednost indikatora očekivane prodaje (malo iznad vrednosti zabeležene u aprilu). Indikator tromesečne očekivane prodaje značajno je veći u odnosu na uporedivi septembar 2015. godine kada je iznosio 20,4pp. Dobijene vrednosti indikatora očekivane prodaje u septembru ukazuju na relativno jaku konjunkturu u naredna tri meseca.

INDIKATOR OČEKIVANE PRODAJE PREDUZEĆA NA DOMAĆEM TRŽIŠTU (od januara 2006. do septembra 2016.)

Značajan rast zabeležen je i kod indikatora očekivane prodaje na stranom tržištu – 38% anketiranih firmi planira veći izvoz (u avgustu 27,7%), dok se 24,6% izjasnilo da nema izvoz (u avgustu 22,2%). U uporedivom septembru 2015. godine 27,8% kompanija se izjasnilo da nema izvoz.

INDIKATOR TROMESEČNE OČEKIVANE PRODAJE NA STRANOM TRŽIŠTU (od marta 2015. do septembra 2016.)

Na pitanje kakvi su proizvodni kapaciteti u odnosu na ugovorenu prodaju:

16,3% firmi se izjasnilo da su preveliki
3,5% firmi istaklo da su premali

U odnosu na uporedivi septembar prošle godine zabeležen je bolji rezultat
tada se 19,1% firmi izjasnilo da ima prevelike a 1,2% da ima premale kapacitete

Uprkos poboljšanju ovog pokazatelja, već duže vreme između 15 i 20% anketiranih firmi navodi da u odnosu na ugovorenu prodaju ima prevelike kapacitete.

Nakon što je tokom leta zabeležen istorijski minimum inflacionih očekivanja, u septembru je došlo do osetnog rasta ovog pokazatelja. U skladu sa tim, indikator očekivanog rasta cena gotovih proizvoda zabeležio je vrednost od 17,9pp (u avgustu 5,4pp i julu 1,9pp). Ovakvo kretanje može da predstavlja pozitivan signal i ukaže na jaču tražnju u narednom periodu i shodno tome mogućnost da kompanije povećaju cene svojih proizvoda.

Kada je reč o novom zapošljavanju i dalje postoji optimizam među anketiranim kompanijama – 11,6% firmi je izjavilo da planira da poveća broj zaposlenih u naredna tri meseca, uz 1,7% firmi koje planiraju smanjenje u istom periodu. Ipak, u odnosu na avgust zabeležen je lošiji rezultat – tada je 18,7% firmi planiralo povećanje broja zaposlenih a 3,5% smanjenje. Uprkos dobroj očekivanoj prodaji u narednom periodu, firme ne planiraju takav rast zaposlenosti kao u prethodnih pola godine. Moguće objašnjenje je da se rast zaposlenosti već dogodio i da se ovaj trend polako usporava. U uporedivom septembru prošle godine ovaj Indikator je bio negativan (tada je čak 14% anketiranih firmi planiralo smanjenje broja zaposlenih), pa je ovogodišnji rezultat u tom smislu značajno bolji. Gledajući prema veličini preduzeća, najviše radnika planiraju da zaposle mala i srednja preduzeća (16,4% malih i 12,1% srednjih firmi planira novo zapošljavanje u naredna tri meseca), za razliku od velikih preduzeća gde 6,3% planira rast broja zaposlenih.

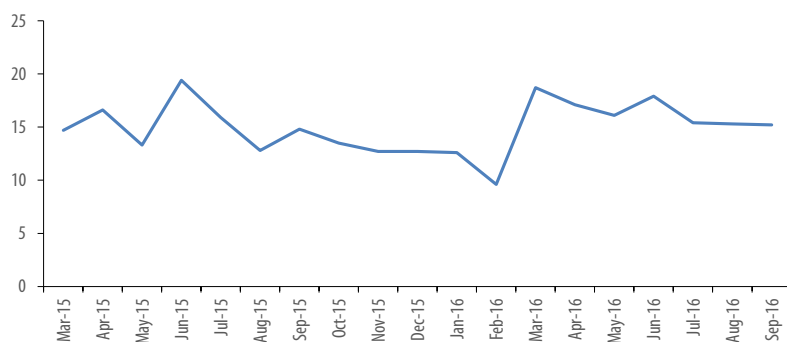
Kada su u pitanju najveća ograničenja u poslovanju, nije bilo većih promena u odnosu na avgust:

42,1% kompanija istaklo je slabu tražnju (u avgustu 44%), nakon čega slede niske cene proizvoda za 20,5% kompanija (slično kao u avgustu) i nedostatak kredita za 15,2% firmi (u avgustu 15,3%).

12,3% kompanija najveći limit je nedostatak rezervnih delova i repromaterijala iz uvoza (u avgustu 9,4%).

FIRME KOJE SU ISTAKLE NEDOSTATAK KREDITA KAO NAJVEĆE OGRANIČENJE U POSLOVANJU (%)

(od marta 2015. do septembra 2016.)

U Tabeli br.1. dat je prikaz najvećih ograničenja u poslovanju u odnosu na veličinu preduzeća. Problemi koji dominiraju u svim segmentima i dalje su slaba tražnja i niske cene. U kategorijama mikro i velikih preduzeća najviše je izražen problem slabe tražnje, dok je u okviru malih i srednjih preduzeća izražen i problem niskih cena. Svako peto malo preduzeća i svako šesto srednje preduzeća ima problem sa nedostatkom kredita, dok u segmentu velikih firmi ovaj problem ne postoji. U segmentu velikih firmi svako osmo anketirano preduzeća kao svoj najveći problem vidi nedostatak radnika. Takođe svako četvrto anketirano srednje preduzeće ima problema sa nabavkom repromaterijala iz uvoza.

NAJVEĆE OGRANIČENJE U POSLOVANJU PREMA VELIČINI KOMPANIJE

(tabela br.1)

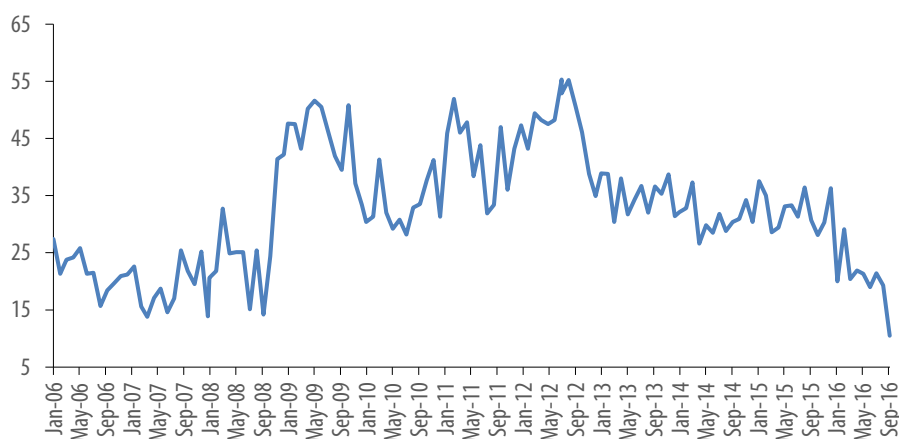
Najveće ograničenje/Veličina preduzeća	Mikro	Malo	Srednje	Veliko
Slaba tražnja	62,5	34,8	32,3	81,3
Niske cene	16,7	24,2	21,5	6,3
Nedostatak kredita	12,5	19,7	15,4	0,0
Mali kapaciteti	0,0	3,0	4,6	0,0
Nedostatak radnika	4,2	1,5	3,1	12,4
Nedostatak repromaterijala i rezervnih delova iz:				
a) domaće proizvodnje	4,2	7,6	0,0	0,0
b) uvoza	0,0	9,1	23,1	0,0

Što se tiče problema nelikvidnosti u domaćoj industriji, u septembru se 5,2% kompanija izjasnilo da im je nivo potraživanja previsok (u avgustu 7,6%), dok se još 30% izjasnilo da im je nivo potraživanja visok ali izdrživ (u avgustu 25%).

Positivan signal iz septembarske ankete je pad indikatora očekivanog rizika u poslovanju. Ovaj Indikator u septembru je zabeležio vrednost od 10,5pp što je skoro duplo manje u odnosu na prosečnu vrednost od poslednjih šest meseci. Kao što se može videti sa Grafikona br.5, rizik u poslovanju značajno je povećan nakon krize 2008. godine, dok je u poslednjih pola godine primetan trend smanjenja.

INDIKATOR OPŠTEG NIVOA RIZIKA U POSLOVANJU U NAREDNA TRI MESECA

(od januara 2006. do septembra 2016.)

KONTAKT

Privredna komora Srbije
Resavska 13-15
11000 Beograd

T: (+381 11) 3300-910
F: (+381 11) 3230-949

www.pks.rs
E: bis@pks.rs

#PKS
@Privrednakomora